

Erdőbirtokosságaink ügyviteléről.

Írta: Péch Kálmán.

2. A szavazásra jogosultak jegyzéke.

Az Erdészeti Lapok 1918. évi október 15-én megjelent 19—20. számú füzetében ugyancsak „Erdőbirtokosságaink ügyviteléről“ cím alatt megjelent cikkemben a kezelő-erdőtisztek figyelmét kívántam felhívni az erdőbirtokosságok ügyvitelére, vagyonkezelésére, az e téren felmerülő nagyobb jelentőséggel bíró kérdésekre s egyúttal kidomborítani igyekeztem azokat a szempontokat, amelyek figyelembevételével a felmerülő kérdések közmegnyugvásra intézhetők el.

Cikkem szólott az 1898:XIX. t.-c. II. címének hatálya alá tartozó, kereken 2 millió kat. holdat elfoglaló, közös erdőknek és azok kezelő-erdőtisztjeinek, akik akkor még csonkítatlan Magyarország egész területén szétszórva fejtették ki működésüket s akik a törvény életbelépte óta eltelt két évtized értékes tapasztalatai nyomán már nagyon is tisztában voltak azzal, hogy az erdőbirtokosságok ügyvitelének s attól el nem választható vagyonkezelésének rendszeressége az általános erdőgazdasági érdekek szempontjából is mily nagy jelentőséggel bír, mert az egyszersmind rendszerint biztosítéka szokott lenni az erdővagyon megbecsülésének és végső eredményében az erdőhasználatok törvényszerűségének is.

De hát hol van most ez a kétmilliónyi erdőség s annak kezelőtiszti gárdája?

Bizony-bizony jóformán eltűnt mind a kettő s leírni is fájdalmas, hogy a közös tulajdont képező erdőkből ezidő-

szerint kereken csak 180.000 kat. hold áll a magyar erdőtörvények hatálya alatt.

De akkor érdemes még szót is vesztegetni a közös erdők maroknyi kis maradékára?

Hát nemcsak én hiszem, hanem erős meggyőződésem, hogy mindegyikünk azt tartja, hogy: igenis érdemes, nemcsak azért, mert erdőségeink a reánk erőszakolt határok közt sem veszítettek semmit sem jelentőségükből de azért is, mert, ha mi közös erdeinkről eszmeeserét folytatunk, akkor mi tulajdonképen nem a csonka 180.000 kat. holdról, hanem az érintetlen 2,000.000 kat. holdról beszélünk s arra az időre is gondolunk, amikor ismét a magyar erdőtörvények védelme alá kerülnek Nagy-Magyarország összes erdőségei!

Tehát a magyar erdőgazdaság jobb jövőjébe vetett hitel veszem újból kezembe a tollat s ezúttal taglalni kívánom az erdőbirtokosságok ügyvitelének kompleksumában a *szavazásra jogosultak jegyzékét*.

Az 1898:XIX. t.-e. 29. §-a azt írja elő, hogy a szavazásra jogosultakról jegyzék vezetendő és abban a jogosultak arányrészei kitüntetendők. Tehát nem egyszerű névjegyzékről, hanem minden egyes jogosult jogosultságának mértékét is megállapító *okiratról* van szó, amely törvényszerű alapját és egyúttal biztosítékát képezi a tényleges közös birtokosok összes jogai gyakorlásának.

A szavazásra jogosultak jegyzéke ugyanis nem csupán a gyűlés határozatának meghozatalánál és az evégből netalán szükségessé váló szavazásoknál (törv. 28. §-a) veendő alapul, mert a szavazati jog csak egyikét képezi a közös birtokosokat megillető jogoknak, hanem alapul veendő általában véve közös erdőbirtok kezelésével és használatával járó *összes jogok és kötelezettségek gyakorlása, illetőleg jövedelmek és terhek megosztása tekintetében* (törv. 31. §-a). Így magyarázza a törvényt a m. kir. közigazgatási bíróság is, amidőn — a többi közt 3894/1911. számú ítéletének indokolásában megállapítja, hogy „a törvény 29. §-a értelmében a jogosultság aránya a szavazásra jogosultak névjegyzékében tartatik nyilván, 31. §-a szerint pedig a tiszta jövedelemben mindenkit

jogosultságának arányában kell részesíteni“; tehát a közös birtokosok a jövedelmekben csakis a szavazásra jogosultak jegyzékében megállapított arány szerint részesülhetnek, s természetesen eszerint az arány szerint kell azután teljesíteniök kötelezettségeiket és viselniök a közös erdőbirtokkal kapcsolatos terheket is.

Amidőn tehát a törvény egyrészt nem hagy fenn kétséget aziránt, hogy a közös erdővel kapcsolatos jogok gyakorlására csakis a tényleges birtokosok jogosultak, addig a törvény 29. §-a nyomán másrészt az sem lehet kétséges, hogy a tényleges birtokosok is csak akkor gyakorolhatják jogaikat, ha a szavazásra jogosultak jegyzékébe felvételtek.

Ezzel azután adva van a jogosultak névjegyzékének nagyfontosságú okiratjellege és az azzal való behatóbb foglalkozás megokoltsága.

A jogosultak jegyzékében — a törvény követelményei szerint — kimutatandó a jogosult birtokosok neve és lakhelye, valamint a gyűlés által megállapított arányrésze. Ki kell tüntetni továbbá a jogosultak jegyzékében az arányrészeknek és a szavazatszámoknak oldalösszegeit és főösszegeit, valamint a jogosult birtokosoknak fejenként számított összes számát. Végül ahhoz, hogy a jogosultak jegyzéke hiteles legyen, szükséges, hogy ez a törvényben előírt hatósági záradékkal el legyen látva.

Ami a jogosultak arányrészeit illeti, idevonatkozólag megemlíthető, hogy a legtöbb esetben megvan a lehetősége az arányrészek megállapításának. Az e tekintetben irányadó részletes útbaigazításokat a 15217/99. számú végrehajtási rendelet (V. R.) 155. §-a tartalmazza s itt, ezzel kapcsolatban, a következőkre kívánom a szaktársak figyelmét felhívni.

Abban az esetben, ha a közös úrbéri erdő az úrbéri telkek számának megállapítása nélkül adatott ki, a gyűlés az arányrészeket természetesen nem állapíthatja meg az úrbéri telkek hányadrészeiben, hanem ebben az esetben más alapból kell kiindulni; a földolog, hogy az arányrészek főösszege ilyen esetben az egységénél nagyobb nem lehet.

Több esetben megtörténik, hogy az összes jogosult birtokosok kiléte meg nem állapítható; kérdés, hogy ilyen esetben

mi történjék az ismeretlen jogosultak arányrészeivel? Nézetem szerint a leghelyesebb eljárás, ha a gyűlés olyan értelmű határozatot hoz, hogy ezeket az arányrészeket — ideiglenes jelleggel — összesítve kell a névjegyzékben kimutatni, még pedig az erdőbirtokosság egyetemének a nevéen s ha a gyűlés egyúttal határozatilag kijelöli azt a jogosultat, aki a szóban lévő arányrész után a szavazati jogot gyakorolja s megállapítja, hogy az ezen arányrészeire eső jövedelmek és terhek mi-képen számoltassanak el, illetőleg egyenlítésenek ki.

Sok esetben elkerülhetetlen, hogy az arányrészeknek egyéenkint külön-külön való megállapítását mellőzzük és több jogosultnak (például elhalt jogosultak örökösének, kiskorú jogosultaknak) arányrészeit összefoglalva, úgynevezett *közös arányrészként*, mutassuk ki, mert az arányrészeknek egyéenkinti különválasztása sokszor hosszabb időt, bírói eljárást, igényel.

Bár kétségtelen, hogy a jogosultakat és a birtokosság egyetemét ilyen esetben sem érheti sérelem, mert azok, akik a közös arányrészrel vannak a jegyzékbe felvéve, mindaddig, amíg az arányrészeik a névjegyzékben külön-külön ki nem mutattatnak, a jövedelmekben és terhekben közös arányrésziük arányában együttesen részesednek, illetőleg vesznek részt, mindazonáltal ezt az állapotot ideiglenesnek kell tekinteni s arra kell törekedni, hogy amint arra megvan a lehetőség, a névjegyzékben a közös arányrészek helyébe az érdekelt jogosultak külön-külön arányrészei vétessenek fel.

A kezelő-erdőtiszt itt is nagy segítségére lehet az érdekelteknek és sok esetben a telekkönyvi betét B. lapján már rátalálhat a közös arányrész megfelelő szétválasztására szolgáló alapra.

Ide iktatok egy, az életből vett példát.

Giba József örökösei $\frac{8}{64}$ -ed közös arányrészrel vétettek fel az erdőbirtokosság alakuló gyűlése által megállapított névjegyzékbe.

Az erdőbirtokosságok tömeges szervezkedését követő nyugodtabb időben, a telekkönyvi betétek tanulmányozása során azután kiderült, hogy az illető örökösödési eljárás már

régen be volt fejezve s ennek során a bíróság az örökösök arányrészeit a következőképen állapította meg:

Giba Borbála, Dúl Dávidné arányrészét	$\frac{3}{144}$ -ed részben ;
Giba József	” $\frac{3}{144}$ ” ”
Giba János	” $\frac{3}{144}$ ” ”
Giba Anna	” $\frac{3}{144}$ ” ”
Giba István kiskorú	” $\frac{3}{144}$ ” ”
Soltész (Vom) János kiskorú	” $\frac{1}{144}$ ” ”
Soltész (Vom) Mária	” $\frac{1}{144}$ ” ”
Soltész (Vom) Juliánna	” $\frac{1}{144}$ ” ”

Valamennyiét együtt: $\frac{18}{144}$ -ed részben.

(= $\frac{1}{8}$ -ad = $\frac{8}{64}$ -ed, mint fent.)

Ez alapon azután a névjegyzék szabályszerű eljárással ki is igazítottatott s ezt minden esetben, késedelem nélkül meg is kell tenni, mihelyt a közös arányrésznek az érdekeltek közt jogosultság arányában való szétosztása megtörtént.

A törvénynek a névjegyzéket illető egyik fontos követelménye az, hogy a névjegyzékben kitüntetendő, hogy a jogosultakat, az arányrészszerinti szavazásnál, jogosultsági arányrészeik arányában hány *szavazatszám* illeti meg?

Itt a legnagyobb figyelmet a szavazatszám kiszámításánál alapul veendő arányrész-egység megválasztására kell helyezni.

A V. R. 155. §-ából tudjuk, hogy legcélszerűbb, ha a legkisebb arányrésszel bíró jogosult szavazata egynek vétetik s a többi jogosult szavazatának száma ezzel arányosan állapítottatik meg.

Tény az, hogy ez a legegyszerűbb és legkönnyebb módja a szavazatszám megállapításnak, amely eljárásnak egyszers-mint az az előnye is megvan, hogy még a legelmaradottabb, legműveletlenebb jogosult is teljes megnyúgvással veszi, mert hiszen ennél az eljárásnál, minden számítás mellőzésével, tulajdonképen már adva van minden jogosultnak szavazatszám is.

Ezért ez az eljárás minden tekintetben ajánlható, bár kétségtelen, hogy más módon is biztosíthatjuk e téren minden egyes jogosult érdekeit.

Így tudjuk a V. R. 155. §-ából, hogy a törvény intenciójának megfelel az az eljárás is, hogy ott, ahol elenyészően csekély arányrészek is előfordulnak, a szavazatszámok megállapításánál egységül ne a legkisebb arányrész, hanem ennél nagyobb arányrész vétessék és az egységnél kisebb arányrészszel bíró jogosultak *társulás útján* gyakorolják szavazati jogaikat.

Természetes, hogy az egységül vett arányrésznél nagyobb arányrészszel bíró jogosultak szavazatszámja az egységül választott arányrészszel arányosan állapítandó meg. Így például: ha a gyűlés a 25 négyszögölnyi arányrészt fogadta el egységül, akkor az 1—25 négyszögölnyi arányrész 1, a 26—50: 2, az 51—75 négyszögölnyi arányrész: 3 ... stb. szavazatra jogosít. Avagy, ha a birtokossági gyűlés határozata szerint a szavazatszámok kiszámításánál az egységet az $\frac{1}{32}$ -ed arányrész képezi, akkor ehhez képest $\frac{1}{32}$ -ed arányrész után 1, $\frac{2}{32}$ -ed (= $\frac{1}{16}$ -od) arányrész után 2 szavazatszám jár és így tovább, az $\frac{1}{32}$ -ed arányrésznél kisebb arányrészszel bíró jogosultak pedig *társulás útján* gyakorolják szavazati jogaikat.

Az egységül vett arányrésznél kisebb arányrészszel bíró jogosultak közül azután annyi gyakorol együttesen 1 szavazatot, ahánynak arányrésze együttvéve az egységül választott arányrésznek megfelel.

Az arányrész szerinti szavazás tehát tulajdonképen a *társulásnál* is önállóan történik: az egy véleményen levők önként társulnak egymással, csak véleménynyilvánításuk történik az egységnél kisebb arányrészszel bíró jogosultak *társult csoportját* együttesen megillető közös szavazatszám (szavazategység) *útján*, amelyet a *társultak közös megbízottja* ad le.

Tulajdonképen *társult birtokosoknak* tekinthetők a névjegyzékbe az előzőekben tárgyalt *közös arányrészszel* felvett jogosultak is, akik az arányrészszerinti szavazásnál meghatalmazottjuk *útján* adják le a közös arányrészük után őket megillető szavazatukat.

Több erdőbirtokosság olyan értelmű határozatot hozott, hogy a szavazatszámok megállapításánál egységül választott

arányrésznél kisebb arányrésszel bíró jogosultak szavazatot nem gyakorolhatnak; ezek a határozatok azonban nem nyertek jóváhagyást, mert ellenkeznek a törvény 28. §-ával és a V. R. 155. §-ának 2. bekezdésével. Igazság szerint ezeknek a kis egzisztenciáknak is hozzá kell jutniok szavazati jogaik gyakorolásához, de — amint láttuk — ez biztosítva is van a társulás útján történő szavazással, mely minden érdeket teljesen kielégít.

Éppen így beleütközött az előbb említett törvényes rendelkezésekbe egyes birtokosságoknak olyértelmű határozata is, amely kimondotta, hogy a szavazatszámok megállapításánál egységiül választott arányrésznél kisebb arányrésszel bíró jogosultak valamennyien külön-külön 1—1 szavazatot gyakorolnak, mert a többiek rovására egyeseket kedvezményben részesíteni még a szavazásnál sem lehet.

A szavazásra jogosultak jegyzékének *okiratjellegét* az adja meg, hogy az erdészeti bizottság a jegyzék összes lapjait egy fonállal átfűzi, a fonál végét pecsétjével a jegyzék utolsó oldalára erősíti s a jegyzéket az előírt módon záradékolja, amire nézve bőséges tájékoztatást nyújt a közigazgatási bizottsághoz és a közigazgatási erdészeti bizottságokhoz intézett 1901. évi 49468. számú F. M. rendelet.

Nem kell különösebben hangsúlyoznom, hogy mily nagy fontossággal bír az, hogy a névjegyzékek mindig fedjék a tényleges állapotot, és azt sem, hogy ennek következtében a hatóság által záradékolt névjegyzékek, a jogosultak személyében, arányrészeiben és szavatszámában időközönként beálló változások eseteiben mindig, feltétlenül, kiigazítandók.

Meg kell követelni, hogy a jogosultak jegyzékének az időközi változásokhoz mért kiigazítása minden egyes gyűlés tárgysorozatába felvételnek.

Különös fontossággal bír a névjegyzék kiigazításának sürgetése most, amikor a háború a jogosultságokban oly sok változást idézett elő.

Ahol a névjegyzék revíziója esetleg még nem történt volna meg, azt most már sürgősen meg kellene tenni.

Még arra is fel akarom hívni a figyelmet, hogy azokban az esetekben, amikor az alakulógyűlésen csak hiányos, meg-

bízhatatlan úrbéri birtokrendezési adatok állottak rendelkezésre, az alakulógyűlésen összeállított névjegyzék csak ideiglenesnek tekinthető s ezekben az esetekben elkerülhetetlen a névjegyzék revíziója. Ezekben az esetekben be kell szerezni a hiteles birtokrendezési okmányokat s ha az alakulógyűlésen a névjegyzékben megállapított telekjárandóság-összeg az úrbéri birtokrendezéskor kiadott összes telekjárandóságot meghaladná, a névjegyzék szabályszerű eljárással akként igazítandó ki, hogy az arányrészek főösszege, a birtokrendezéskor kiadott telekjárandóság főösszegével megegyezzen.

A névjegyzékek kiigazításánál követendő eljárást a kir. erdőfelügyelőségekhez és a m. kir. állami erdőhivatalokhoz intézett 1903. évi 25393. számú F. M. rendelet tartalmazza, amelyből — különös fontosságánál fogva — emlékezetbe idézem a következő rendelkezéseket: *a)* bármely névjegyzék kiigazításának gyűlési határozaton kell alapulnia; *b)* minden kiigazításnál újból megállapítandók és beirandók a névjegyzékbe a jogosultak összes száma, arányrészeinek és szavazatainak összege; *c)* a kiigazított névjegyzékek 15 napig feltétlenül közszemlére kiteendők s a közvetlenül érdekelt jogosultak a rájuk vonatkozó adatokról írásban értesítendők; *d)* a névjegyzékek, bármily kiigazítás után, a vonatkozó gyűlés jegyzőkönyvével, a közhirrétételt igazoló irattal, valamint az esetleges felszólamlásokkal — és új névjegyzék összeállítása esetén a régi névjegyzékkel együtt — feltétlenül bemutatandók a közigazgatási erdészeti bizottságnak. (A bizottság kötelessége azután, hogy a kiigazított névjegyzéket — az esetleges felszólamlások jogerős elintézése után — megfelelően záradékolja, új névjegyzék összeállítása esetén a régit érvénytelenítési záradékkal lássa el s gondoskodnia kell arról is, hogy minden kiigazítás úgy a bizottság, mint a m. kir. állami erdőhivatal által őrzött névjegyzékpéldányokon — még a záradékolás előtt — foganatosíttassék.

Végezetül röviden még megemlítendőnek tartom, hogy a névjegyzékek összeállításánál mellőzni lehet ugyan az arányrészeknek megállapítását és kimutatását, a törvény azonban az arányrészek mellőzését a kivételek közé sorolja s annak alkalmazását, mint kivételt is, igen megnehezíti, amennyiben

a szavazásra jogosult közös birtokosok jegyzékének egy egyszerű névjegyzékkel való helyettesítését a közigazgatási bizottság engedélyétől teszi függővé s kiköti, hogy ez a hatósági engedély is csak abban az esetben adható meg, ha az arányrészek megállapításának mellőzését fontos okok (legyőzhetlen birtokrendezési, telekkönyvi stb. akadályok) valóban elkerülhetetlenné teszik.

A törvény megköveteli továbbá, hogy a közigazgatási bizottság kivételes engedélyében egyúttal elrendelje az arányrészeknek záros határidő alatt leendő megállapítását és a jegyzékbe való bevezetését.

Ennek a határidőnek mindenesetre hosszabbnak kell lennie, mert az arányrészek megállapítása elé háruló akadályok rendszerint olyan természetűek, hogy az erdőbirtokosságnak a jogosultak arányrészeinek meghatározása végett a polgári bírósághoz kell fordulnia s csak, ha a bíróság megállapította az egyes társbirtokosok jogosultságának mértékét, lesz a birtokosság abban a helyzetben, hogy az arányrészek mellőzésével (fejenkint egyenlő szavazati joggal) megállapított névjegyzékét egy megfelelő, minden egyes jogosult arányrészét és szavazatszámát is magában foglaló névjegyzékkel helyettesítse.

Az arányrészek mellőzése esetén elkerülhetetlen az erdőgazdasági ügyviteli szabályzatba egy olyértelmű rendelkezésnek a felvétele, amely kimondja, hogy a szavazásra jogosultak szavazati jogaikat mindaddig, amíg a jogosultság aránya törvényszerűen meg nem állapíttatik, átmenetileg fejenkint egyenlő arányban gyakorolják.
